

Risikomatrise – Statens kostnader, ansvar og risiko i investeringsstøtteavtale for havvind på Utsira Nord¹

Statens kostnader og risiko	Beskrivelse
Overordnet	
Støttemodell	Utbygger (i avtalen kalt støttemottaker og i andre sammenhenger kalt søker eller tiltakshaver) skal etablere og drive produksjonsanlegg og nettanlegg (i avtalen samlet kalt energianlegg) for egen regning og risiko. Staten bidrar til å finansiere prosjektet gjennom å yte økonomisk støtte til utbyggers kostnader til å etablere energianlegget (investeringsstøtte). Investeringsstøtten fra staten er beløpsmessig begrenset, og størrelsen på beløpet er fastsatt gjennom forutgående konkurranse/auksjon innenfor en ramme på NOK 35 milliarder (2025-kroner). Hoveddelen av investeringsstøtten utbetales når anlegget er ferdigstilt og satt i drift. Staten yter ikke økonomisk støtte til drift og vedlikehold av energianlegget etter det er ferdigstilt. Støttemodellen gir utbygger risikoavlastning i form av dekning av en beløpsmessig begrenset del av utbyggers investeringskostnader. Utbyggers eventuelle investeringskostnader utover det maksimale støttebeløpet, og utbyggers kostnader til drift og vedlikehold, påvirker ikke statens økonomiske forpliktelse. Utbygger skal selv og for egen regning og risiko stå for salg av kraft fra energianlegget, og motta inntektene fra slikt salg. Ved høye kraftpriser over tid plikter imidlertid utbygger å dele en andel av inntektene med staten. Inntektsdelingsforpliktelsen gjelder i 15 år fra energianlegget er ferdigstilt.
Kostnader i etableringsperioden	
Investeringskostnader	Utbygger skal etablere energianlegget for egen regning og risiko.

¹ Risikomatrisen gir en overordnet beskrivelse av statens kostnader, risiko og ansvar under utkast til Investeringsstøtteavtale bekreftet av Departementet til Wiersholm 4. september 2026. Endringer i investeringsstøtteavtalen vil kunne ha betydning for innholdet i risikovurderingen. Risikomatrisen omfatter ikke forhold knyttet til statens rolle som konsesjonsmyndighet, eller risiko knyttet til konkurranseforhold og statsstøtteregulering.

Statens kostnader og risiko	Beskrivelse
	Staten yter økonomisk støtte ved å dekke utbyggers faktiske og nødvendige kostnader til etableringen (i avtalen kalt støtteberettigede investeringskostnader). Utbyggers kostnader til øvrige investeringer, og kostnader til vedlikehold og drift, er ikke støtteberettigede investeringskostnader. Investeringsstøtten fra staten er oppad begrenset til et maksimalt støttebeløp (i avtalen kalt maksimal investeringsstøtte), som indeksreguleres. Maksimal investeringsstøtte beregnes ved å multiplisere utbyggers bud i støttekonkurransen (NOK per MW) med installert effekt, oppad begrenset til 500 MW. Investeringskostnader utover det maksimale støttebeløpet er utbyggers ansvar og risiko. Investeringsstøtten vil utbetales i flere omganger, men hoveddelen utbetales først når energianlegget er ferdigstilt. Utbygger kan kreve utbetalt inntil 10 % av maksimal investeringsstøtte når utbygger har truffet investeringsbeslutning og dokumentert pådratte støtteberettigede investeringskostnader tilsvarende beløpet som kreves utbetalt. Utbygger kan videre kreve utbetalt inntil 20 % av maksimal investeringsstøtte når minst én vindturbin er installert og har levert elektrisk kraft til land, utbygger har sannsynliggjort at resten av energianlegget vil bli installert og utbygger har dokumentert pådratte støtteberettigede investeringskostnader tilsvarende beløpet som kreves utbetalt. Resten av investeringsstøtten utbetales når utbygger har ferdigstilt energianlegget i samsvar med vilkårene for ferdigstillelse i avtalen og staten har mottatt revisorgodkjent prosjektrekskap over alle utbyggers støtteberettigede investeringskostnader. For at energianlegget skal anses ferdigstilt, må blant annet nettanlegg og det vesentlige av produksjonsanlegget være klare for ordinær drift, anlegget ha levert kraft i tilknytningspunktet på

Statens kostnader og risiko	Beskrivelse
	land og Energidepartementet ha mottatt rapport fra en uavhengig tredjepart som bekrefter at avtalens vilkår for ferdigstillelse er oppfylt.
Kostnader og inntekter i driftsperioden	
Driftskostnader	Utbygger skal drive energianlegget for egen regning og risiko. Staten yter ikke økonomisk støtte til drift og vedlikehold, og har ingen risiko eller eksponering knyttet til utbyggers driftskostnader. Utbygger er selv eller ved tredjepart balanseansvarlig for kraften som produseres, og ansvarlig for eventuelle balansekostnader.
Inntekter fra kraftproduksjon	Inntektene fra salg av elektrisk kraft fra energianlegget tilfaller utbygger, og utbygger har både markeds- og produksjonsrisiko. Ved høye kraftpriser over tid plikter utbygger imidlertid å dele en andel av inntektene med staten (se nedenfor).
Avledede produkter eller sertifikater	Alle inntekter og kostnader knyttet til avledede sertifikater eller produkter tilfaller og dekkes av utbygger, og påvirker ikke statens forpliktelser.
Inntektsdeling ved høye kraftpriser	
Inntektsdeling ved høye kraftpriser	Ved høye kraftpriser over tid plikter utbygger å dele en andel av inntektene med staten: Dersom <u>referanseprisen</u> i et år er høyere enn <u>terskelprisen</u>, skal 50 pst. av inntektene over terskelprisen tilfalle staten. Grunnlaget for inntektsdeling beregnes årlig og etterskuddsvis. <u>Referanseprisen</u> fastsettes årlig, og er den gjennomsnittlige spotprisen i et kalenderår, vektet basert på all kraft som ikke selges under langsiktige kraftavtaler (produksjonsvektet gjennomsnittspris). Kraft som utbygger selger under langsiktige kraftavtaler (i avtalen kalt sikret volum) inngår ikke i beregningen av referanseprisen, og er holdt utenfor inntektsdelingsmodellen. <u>Terskelprisen</u> er NVEs høypris-estimat for gjennomsnittlig årlig pris i prisområde NO2 + 25 pst. Terskelprisen fastsettes i forkant av auksjonen basert på NVEs siste langsiktige kraftmarkedsanalyse, og indeksreguleres. Formålet med inntektsdelingsmekanismen er å forhindre at utbygger mottar overkompensasjon fra staten.

Statens kostnader og risiko	Beskrivelse
	Utbyggers plikt til inntektsdeling gjelder i 15 år fra energianlegget er ferdigstilt.
Kostnader og inntekter etter avtalen opphører	
Driftskostnader	Avtalen opphører 1. juli året etter inntektsdelingsperioden utløper (15 år fra ferdigstilling). Avtalen legger ingen føringer for videre drift etter avtalens utløp. Drift etter utløpet av avtalen vil, som under driftsperioden, være for utbyggers regning og risiko. Videre drift må i alle tilfeller følge vilkår i konsesjon og krav i havenergilova.
Inntekter fra kraftproduksjon	Inntektene fra salg av kraft fra energianlegget etter avtalens utløp tilfaller utbygger uavkortet, og er ikke gjenstand for inntektsdeling med staten.
Avviklings- og fjerningskostnader	Utbygger må dekke kostnader til avvikling og fjerning av energianlegget ved utløpet av konsesjonsperioden i henhold til gjeldende regelverk.
Garanti	
Bankgaranti og/eller morselskapsgaranti	Utbygger må stille garanti til sikkerhet for sine forpliktelser overfor staten etter avtalen, som skal dekke ethvert krav staten måtte ha mot utbygger på grunnlag av avtalen. Garantien(e) skal være bankgaranti(er) og/eller morselskapsgaranti(er). Garantien(e) til sikkerhet for utbyggers forpliktelser vil som utgangspunkt være i kraft frem til 12 måneder etter forventet tidspunkt for ferdigstilling av energianlegget, og skal frigis innen 6 måneder etter ferdigstilling er oppnådd (forutsatt at staten ikke har uoppgjorte krav mot utbygger). Garantien(e) kommer i tillegg til eventuelle garantier som stilles i medhold av havenergilova. For eksempel vil garantier for fjerningskostnader ved utløpet av konsesjonsperioden måtte kreves stilt i henhold til havenergilova.
Scenarier som påvirker statens rettigheter, ansvar og risiko	
Konsesjon etter havenergilova og energiloven	Avtalen legger ingen føringer for statens adgang til å tildele eller ikke tildele konsesjon for etablering av energianlegget etter havenergilova eller energiloven, eller for statens adgang til å stille vilkår for slike konsesjoner.

Statens kostnader og risiko	Beskrivelse
	Utbygger er forpliktet til å etablere og drive energianlegget i samsvar med konsesjonene og de vilkårene som måtte stilles. Staten har imidlertid tidsrisikoen for behandlingen av konsesjonssøknadene, som kan gi utbygger krav på forlenget frist for å ferdigstille energianlegget dersom statens saksbehandling av søknadene tar mer tid enn forutsatt. Utbyggers kostnader knyttet til forhold som staten har påtatt seg tidsrisikoen for, gir ikke utbygger krav på endringer i investeringsstøtte, annen form for økonomisk kompensasjon eller andre endringer i avtalen. Dersom utbygger ikke får innvilget konsesjon etter havenergilova eller energiloven, fritas begge parter for sine forpliktelser og avtalen faller bort. I en slik situasjon kan ingen av partene rette krav mot hverandre.
Kapasitet i tilknytningspunktet i nettet på land	Utbygger har ansvar og risiko for å sikre nettilknytning til nettet på land, herunder at det er tilgjengelig nettkapasitet i tilknytningspunktet. Staten har imidlertid tidsrisikoen, som kan gi utbygger krav på forlenget frist for å ferdigstille energianlegget dersom det ikke er kapasitet i tilknytningspunktet på det tidspunktet energianlegget er planlagt satt i drift. Utbyggers kostnader knyttet til forhold som staten har påtatt seg tidsrisikoen for, gir ikke utbygger krav på endringer i investeringsstøtte, annen form for økonomisk kompensasjon eller andre endringer i avtalen.
Tillatelser etter andre regelverk	Utbygger har ansvaret for å innhente alle tillatelser som er nødvendig etter andre regelverk, og inngå nødvendige avtaler med private parter. Utbygger har risikoen for at slike tillatelser og avtaler kommer på plass, og det skjer i tide til at prosjektet ikke blir forsinket.
Forsinket investeringsbeslutning og forsinket ferdigstillelse	Forsinket investeringsbeslutning og forsinket ferdigstillelse gir staten rett til å kreve en forhåndsfastsatt dagbot. Langvarig forsinkelse gir staten rett til å heve avtalen og kreve en forhåndsfastsatt fastholdelsesbot. Fastholdelsesboten er NOK 500 millioner frem til Investeringsbeslutning og NOK 2 milliarder etter Investeringsbeslutning.

Statens kostnader og risiko	Beskrivelse
	Staten har ikke rett til å kreve dagbot eller heve avtalen dersom forsinkelsen skyldes saksbehandlingstiden for konsesjon etter havenergilova eller energiloven, manglende nettkapasitet i tilknytningspunktet eller force majeure.
Utbygger skrinlegger prosjektet	Dersom utbygger skrinlegger prosjektet, eller det er klart fra utbyggers handlinger eller unnlatelser at energianlegget ikke vil bli etablert, kan staten heve avtalen og kreve en forhåndsfastsatt fastholdelsesbot. Fastholdelsesboten er NOK 500 millioner frem til Investeringsbeslutning og NOK 2 milliarder etter Investeringsbeslutning.
Irregulær drift	Utbygger er etter ferdigstillelse forpliktet til å produsere elektrisk kraft, og skal etter avtalen tilstrebe kontinuerlig drift, høy driftsregularitet og stabile leveranser. Utbygger skal ikke redusere, begrense eller tilpasse driften for å begrense inntektsdeling med staten. Brudd på disse forpliktelsene vil være kontraktsbrudd (se nedenfor).
Kontraktsbrudd	Ved kontraktsbrudd fra utbygger kan staten holde tilbake utbetaling av investeringsstøtte så lenge utbygger er i kontraktsbrudd. Ved kontraktsbrudd som ikke bringes i orden kan staten redusere fremtidig betaling av investeringsstøtte eller kreve tilbakebetalt investeringsstøtte som allerede er utbetalt. Slik reduksjon/krav om tilbakebetaling skal være forholdsmessig, og er beløpsmessig begrenset per år og totalt. Ved vesentlig kontraktsbrudd kan avtalen heves. Hevingsretten er gjensidig for begge parter. Staten kan i tillegg heve avtalen ved enkelte særskilt angitte avtalebrudd.
Regelverksendringer, forsinkede eller endrede tillatelser	Utbygger skal for egen regning og risiko etablere og drive energianlegget i samsvar med det til enhver tid gjeldende offentligrettslige regelverk. Utbygger har risikoen for alle tillatelser, godkjenninger og samtykker fra offentlige og private aktører som nødvendig for å etablere, drive og eie energianlegget, med unntak for situasjonen hvor utbygger får avslag på søknad om konsesjon og forholdene staten har tidsrisikoen for (se ovenfor).

Statens kostnader og risiko	Beskrivelse
	Avtalen legger ikke føringer for statens adgang til å håndheve og/eller endre gjeldende regelverk, herunder skatte- og avgiftsregelverk.
Overføring av nettanlegg	Staten kan kreve å overta eierskapet til nettanlegget på nærmere fastsatte vilkår. Ved slik overtakelse vil staten (eventuelt Statnett eller en annen operatør staten utpeker) overta ansvar og risiko knyttet til eierskap, drift, vedlikehold og nedleggelse av nettanlegget.
Valutasvingninger	Statens betalinger under avtalen skal foretas i norske kroner. Staten har dermed ingen direkte valutaeksponering i avtalen. Størrelsen på utbyggers støtteberettigede investeringskostnader vil kunne påvirkes av valutasvingninger, men slike valutasvingninger vil ikke påvirke det maksimale støttebeløpet.
Force majeure	Force majeure-hendelser i etableringsfasen vil kunne føre til at fristene for investeringsbeslutning og ferdigstillelse av energianlegget forskyves. Utbyggers kostnader som følge av force majeure-hendelser, gir ikke utbygger krav på endringer i investeringsstøtte, annen form for økonomisk kompensasjon eller andre endringer i avtalen. Force majeure-hendelser i driftsperioden vil kunne påvirke produksjonen av elektrisk kraft fra energianlegget.
Andre uforutsette forhold	Avtalen inneholder ingen bestemmelser som gir utbygger rett til mer investeringsstøtte enn maksimalt støttebeløp, eller rett til å kreve at avtalen reforhandles hvis det inntreffer uforutsette forhold. Avtalen reguleres av norsk rett, og norsk bakgrunnsrett oppstiller en svært høy terskel for revisjon av avtaler mellom profesjonelle parter.
Oppsigelse	Ingen av partene har rett til å si opp avtalen.